

ZÁKLADNÍ PŘEHLED OBLASTÍ ŠKOLNÍ ZRALOSTI

- * GRAFOMOTORIKA**
- * ŘEČ**
- * SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ A PAMĚŤ**
- * ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ A PAMĚŤ**
- * VNÍMÁNÍ PROSTORU A ČASU**
- * ZÁKLADNÍ MATEMATICKÉ PŘEDSTAVY**
- * SOCIÁLNÍ DOVEDNOSTI**
- * PRÁCESCHOPNOST, POZORNOST**
- * SEBEOBSLUHA**
- * SAMOSTATNOST**

Přestože vývoj dětí je individuální, tak pro hladký nástup do školy a zvládnutí školních dovedností, je potřeba mít dostatečně rozvinuté některé schopnosti.

Na následujících stránkách najdete několik pracovních listů, z každé oblasti, spolu s komentářem, co máte u dítěte sledovat.

Vše je samozřejmě orientační, ale pro základní představu, zda jde vaše dítě správným směrem, postačující. Při jakýchkoliv pochybnostech doporučuji si domluvit schůzku v některé z Pedagogicko-psychologických poraden nebo Speciálně pedagogickém centru.

 <https://msmt.gov.cz/file/53206/>

Toto je pouze základní přehled, který je třeba do hloubky rozvíjet, nejen formou pracovních listů, ale i v běžném životě, a také formou her a dalšího. Také vám poskytne, alespoň základní přehled toho, co budeme procvičovat různým způsobem na mém „Klíčku od školy“.

GRAFOMOTORIKA A KRESBA

Znaky nezralosti:

menší obratnost při každodenních činnostech; nevyhledává kreslení, malování; linie kresby jsou často kostrbaté, vytlačené; čára je nerovnoměrná; v kresbě chybí detaily – je chudší

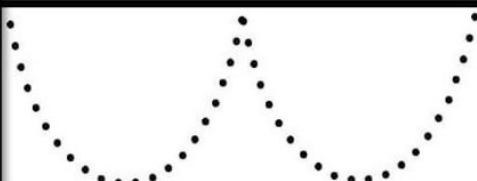
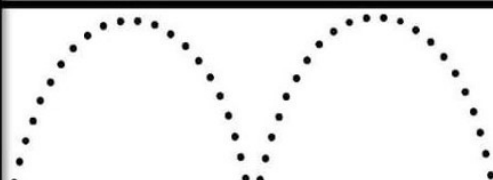
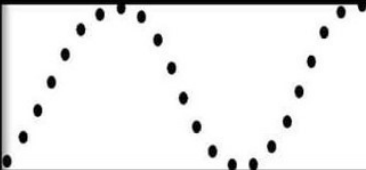
Následky ve škole:

ztížená schopnost osvojit si tvar písmen; neplynulé tahy; větší tlak na podložku; kolísání velikosti a sklonu písma; celkově snížené úprava až nečitelnost; zvýšená chybovost; potíže při samotném učení z vlastních zápisků

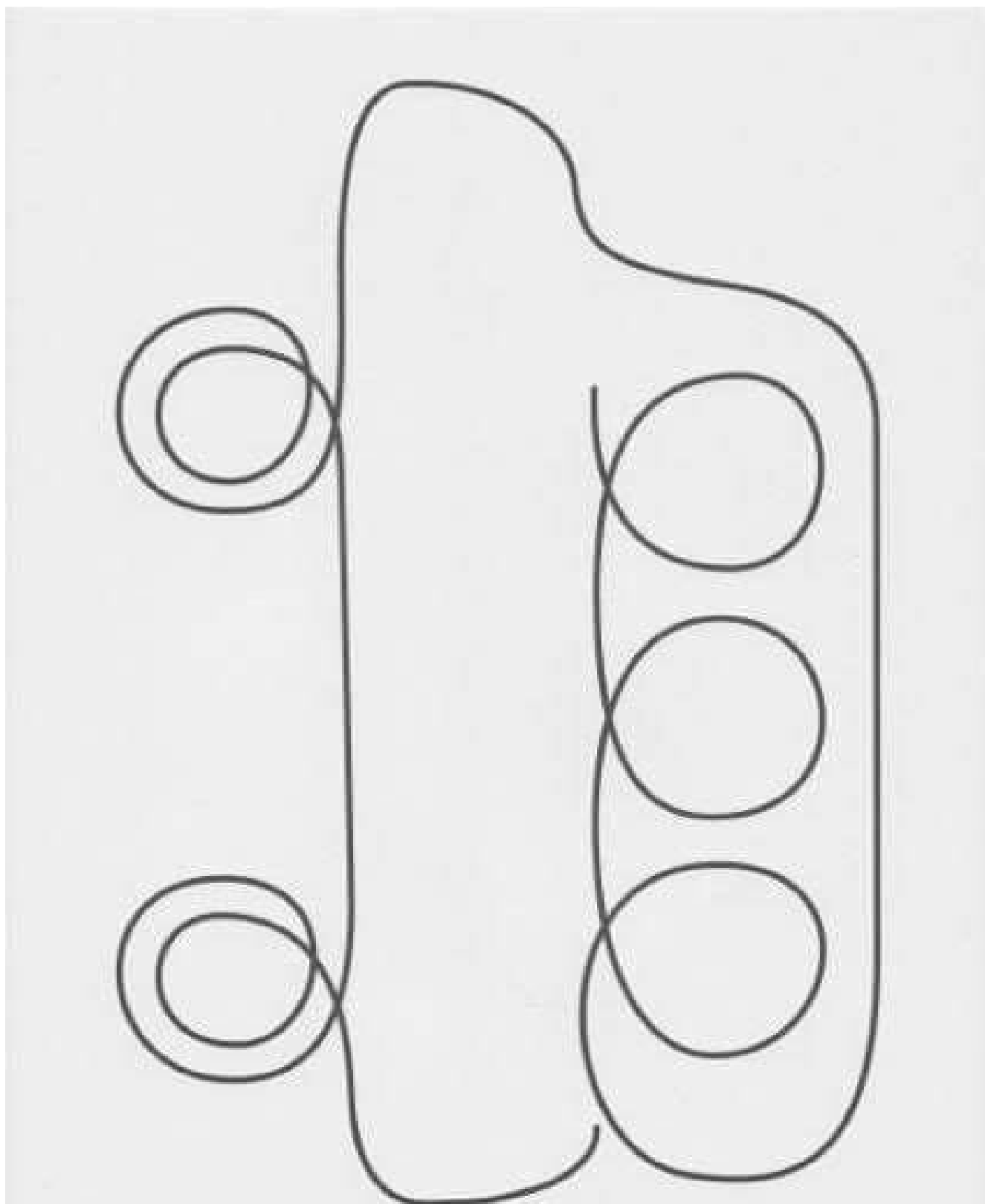
Co sledovat:

bohatost kresby; držení těla a psacího náčiní; postavení ruky při kreslení a psaní; uvolněnost ruky; plynulost a způsob vedení čar - **jestli zvládá kreslit jednu linii bez přerušování**; lateralita ruky a oka – kterou ruku vyhledává, jestli je to stále stejné, zda preferuje stejné oko, jako ruku (např. Při dívání do krasohledu apod.)

Vyplňte celý řádek, nejdříve s předlohou, která volně navazuje na pokračování bez předlohy, sledujte plynulost tahů, kostrbatost a přesnost.

Dítě obtahuje opakovaně jedním tahem, je možné přidělat třeba na lednici, dochází k lepšímu uvolnění ruky

ŘEČ

Znaky nezralosti:

nezájem o komunikaci; potíže v porozumění řeči; rozdíl mezi aktivní a pasivní slovní zásobou; malá slovní zásoba; užívání většího množství jednoduchých vět; obtíže ve skloňování slov; špatná srozumitelnost; potíže pamatovat si básničku; nezájem o čtené pohádky nebo vyprávění

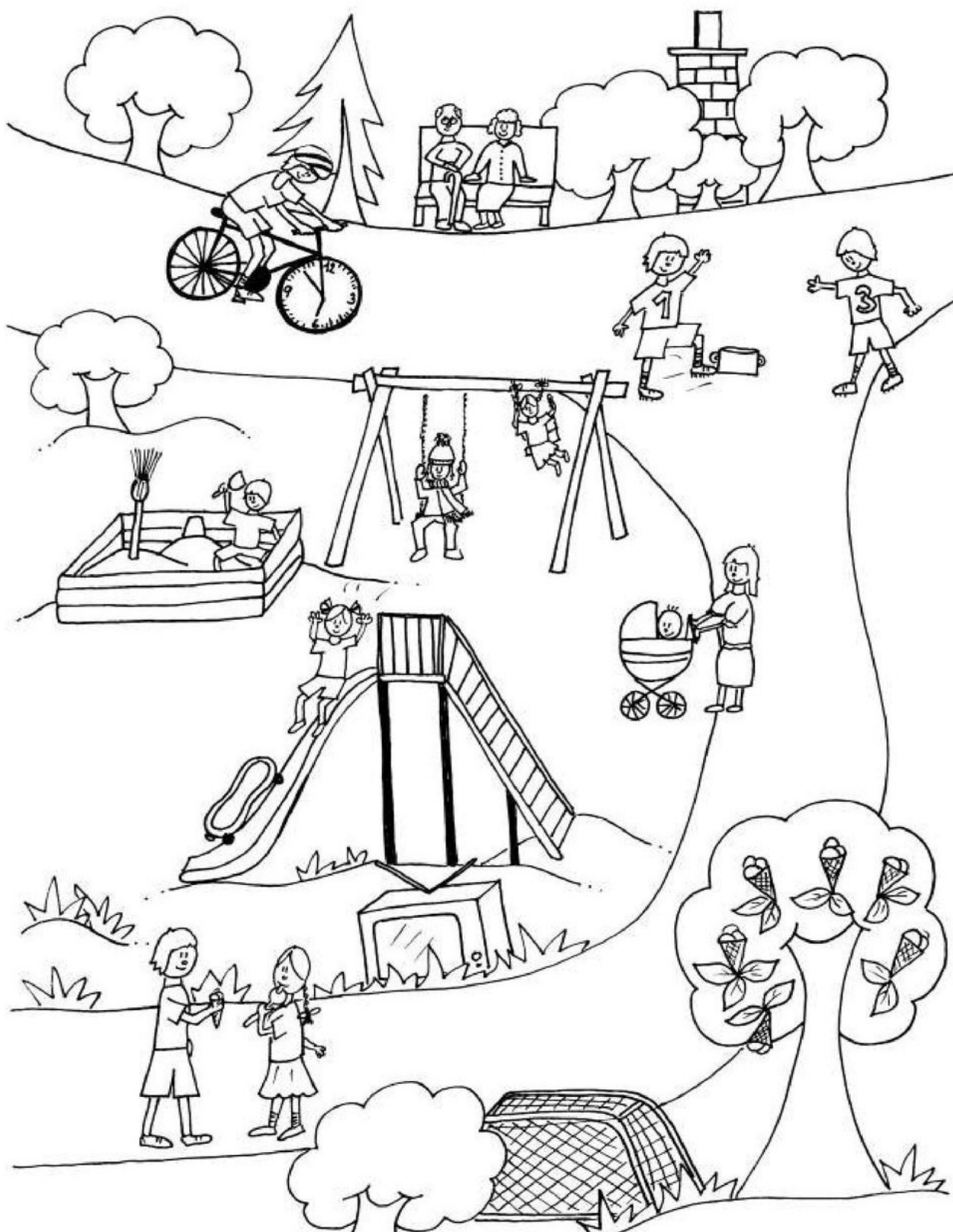
Následky ve škole:

nesprávná výslovnost se promítá do čtení a psaného projevu; při nesprávném rozlišování hlásek se projevují potíže při psaní a čtení; potíže se zapamatováním slovně předaných informací způsobuje problémy s větnou skladbou a vyjadřováním; menší slovní zásoba – malá slovní pohotovost, problém s vyprávěním; hledáním synonym (slov podobného významu); objevují se problémy v porozumění řeči, zadání, chápání textu; snížený jazykový cit – určování rodu, formulování časů, nedostatky ve slovosledu apod.

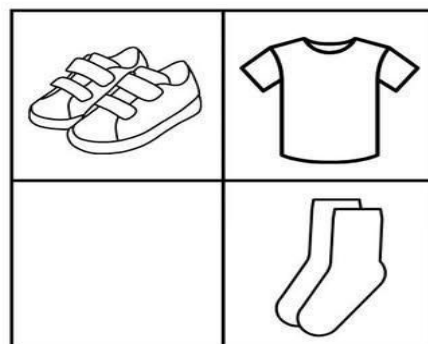
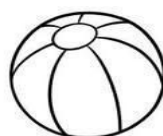
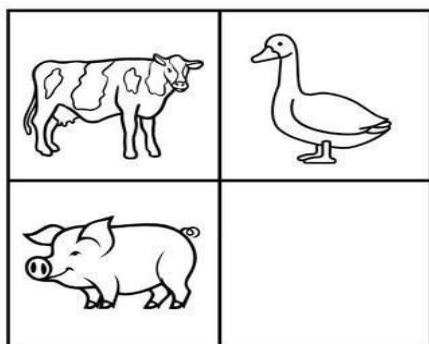
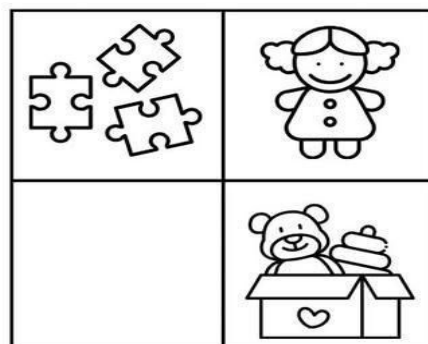
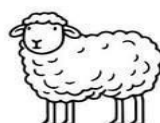
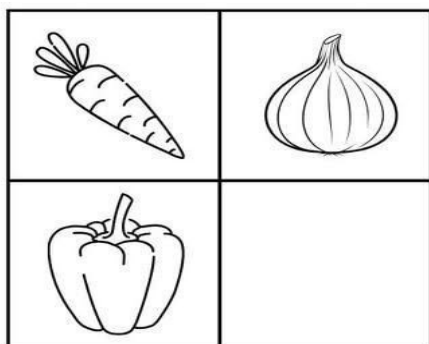
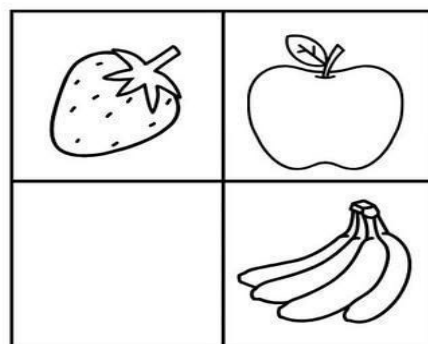
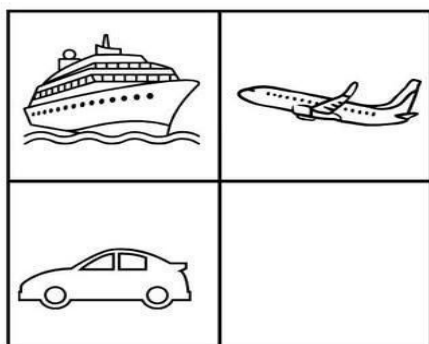
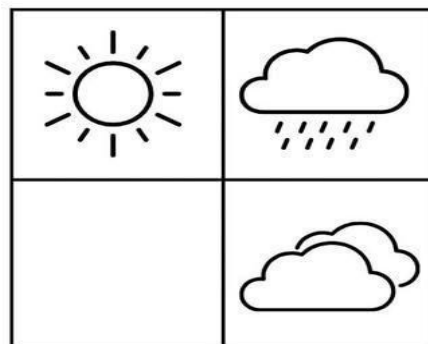
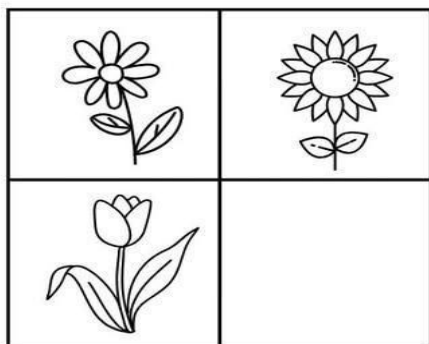
Co sledovat: (výběr)

výslovnost; narušení plynulosti řeči; dokáže popsat, co je na obrázku; vytváří protiklady s obrázky i bez; tvoří nadřazené pojmy s obrázky i bez; tvoří slova podobného významu; dokáže vyprávět pohádku bez obrázků; mluví ve větách a souvětích; mluví gramaticky správně – skloňování slov, větná skladba, časování aj.; pozná špatně tvořenou větu; dokáže diskutovat – odpovídat na otázky, vést rozhovor

Na obrázku je 10 nesmyslů. Dítě si obrázek pozorně prohlédne, každý s nesmyslů pojmenuje a vybarví pastelkami. Dále rodiči vypráví, co děti a dospělí na obrázku dělají.

Dítě si vybere pro každý obrázek uprostřed jinou barvu, stejnou barvou vybarví volné místo, do kterého obrázek patří (správnou kategorií). Např. Hroznové víno – přidá k jahodě, jablku a banánu. Pojmenuje danou kategorii – ovoce a vyjmenuje další 3 pojmy, které do dané kategorie patří.

SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ A PAMĚŤ

Znaky nezralosti:

nezájem o čtené pohádky, vyprávění; obtíže vyslechnout pokyny; problémy v komunikaci; problémy se soustředěním na mluvené slovo; snadná vyrušitelnost jinými zvuky; problémy s výslovností; záměna sykavek; měkkých a tvrdých slabik (di x dy, ti x ty...); problém s poznáváním známých a podobných zvuků; určování rýmů s potížemi; vytleskávání a určování počtu slabik ve slově; určení první a poslední hlásky ve slově; záměna hlásek ve slovech – sova – vosa, velryba – verlyba; obtíže při učení básniček a krátkých textů, pohádek; potíže s rytmiizací

Následky ve škole:

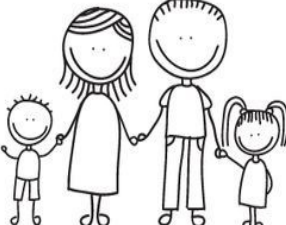
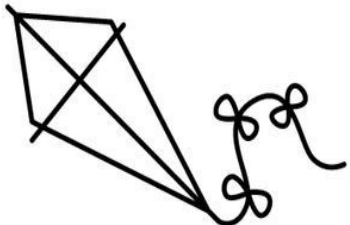
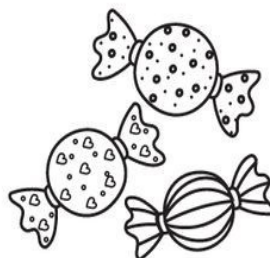
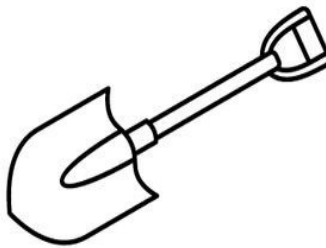
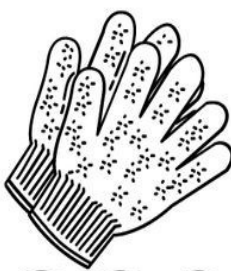
v písemném projevu – chyby v měkčení, délce hlásek, záměna znělých a neznělých hlásek, záměna sykavek, vyšší počet gramatických chyb, rozlišení hranic slov v písmu, komolení slov, vynechávání slabik a písmen, záměna písmen, chyby v diktátech a diktovaných úlohách

ve čtení – záměny v měkčení, obtíže se spojováním hlásek do slabik, slabik do slov, domýšlení slov, opakování slov při čtení, snížená rychlost čtení, nepřesnost, snížená schopnost vnímat obsah čteného

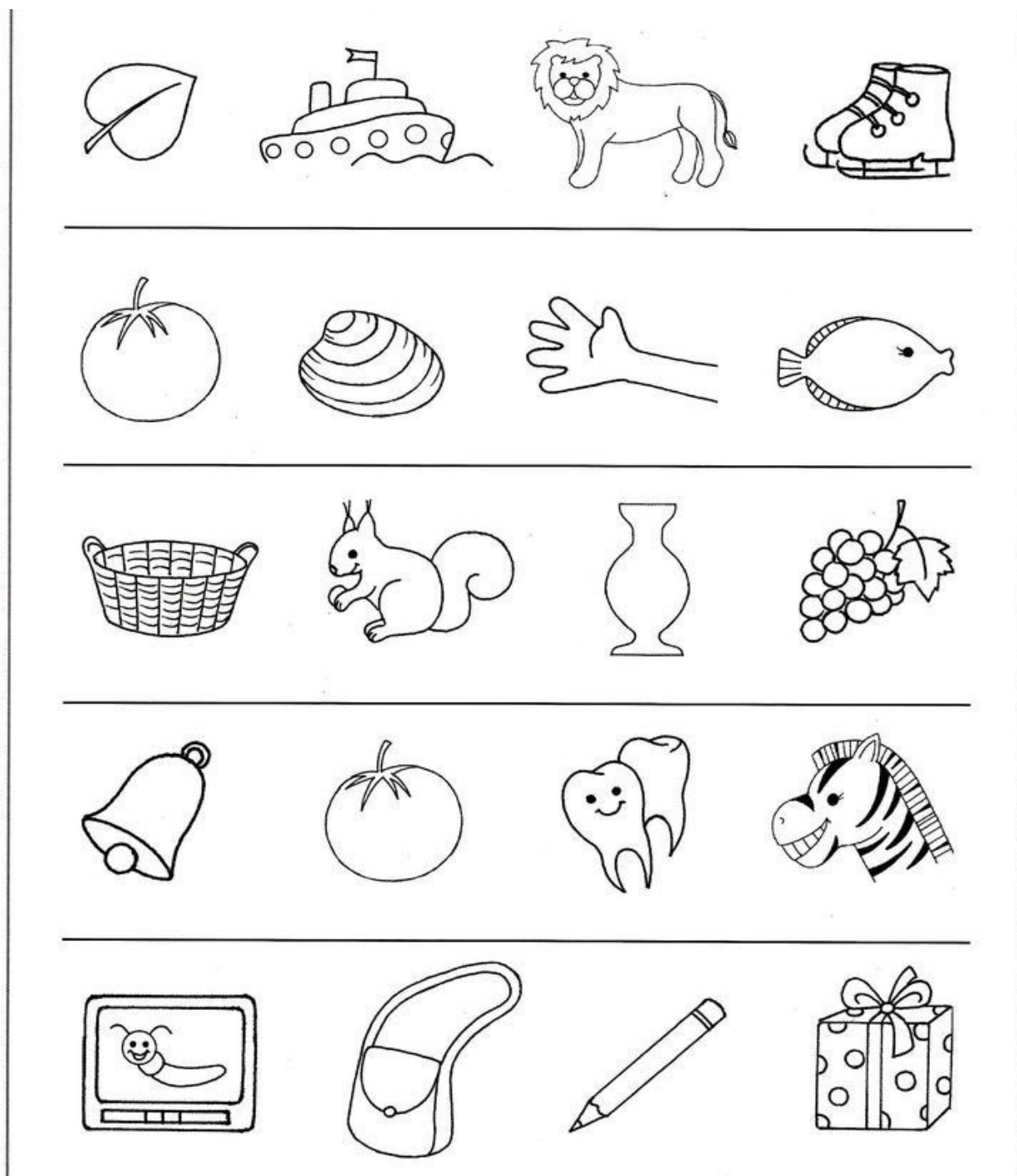
Co sledovat:

zda dokáže naslouchat příběhu, pohádce; rozlišování slov – např. Kosa – koza, parný – parní, vozy- vosy atd.; určí počet slabik ve slově; pozná první i poslední hlásku ve slově; vyhledá rýmující se dvojice; dokáže zopakovat větu z více slovy, dokáže zopakovat čtyři nesouvisející slova; dokáže napodobit rytmus a jeho záznam - krátké 2-4 tóny)

Určete počet slabik, podle počtu vybarvi stejné množství koleček.

 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

V každém řádku pojmenuj obrázky a urči u všech slov první a poslední hlásku. Zakroužkuj obrázek, u kterého se první hláska liší oproti ostatním v řádku, ostatní obrázky v řádku vždy vybarvi. Vyprávěj, kde podobné věci najdeš, k čemu slouží, z jakého jsou materiálu, jestli jsou živé nebo neživé, zkus určit jejich velikost, urči počet slabik, vyjmenuj podobné věci, zkus najít rým apod.

ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ A PAMĚŤ

Znaky nezralosti:

nerado hledá rozdíly; podobné předměty mu přijdou stejné; zrcadlení písmen – převrácení písmen; nejeví zájem o skládačky typu puzzle, stavebnice, potíže s překreslováním a dokreslováním obrázků

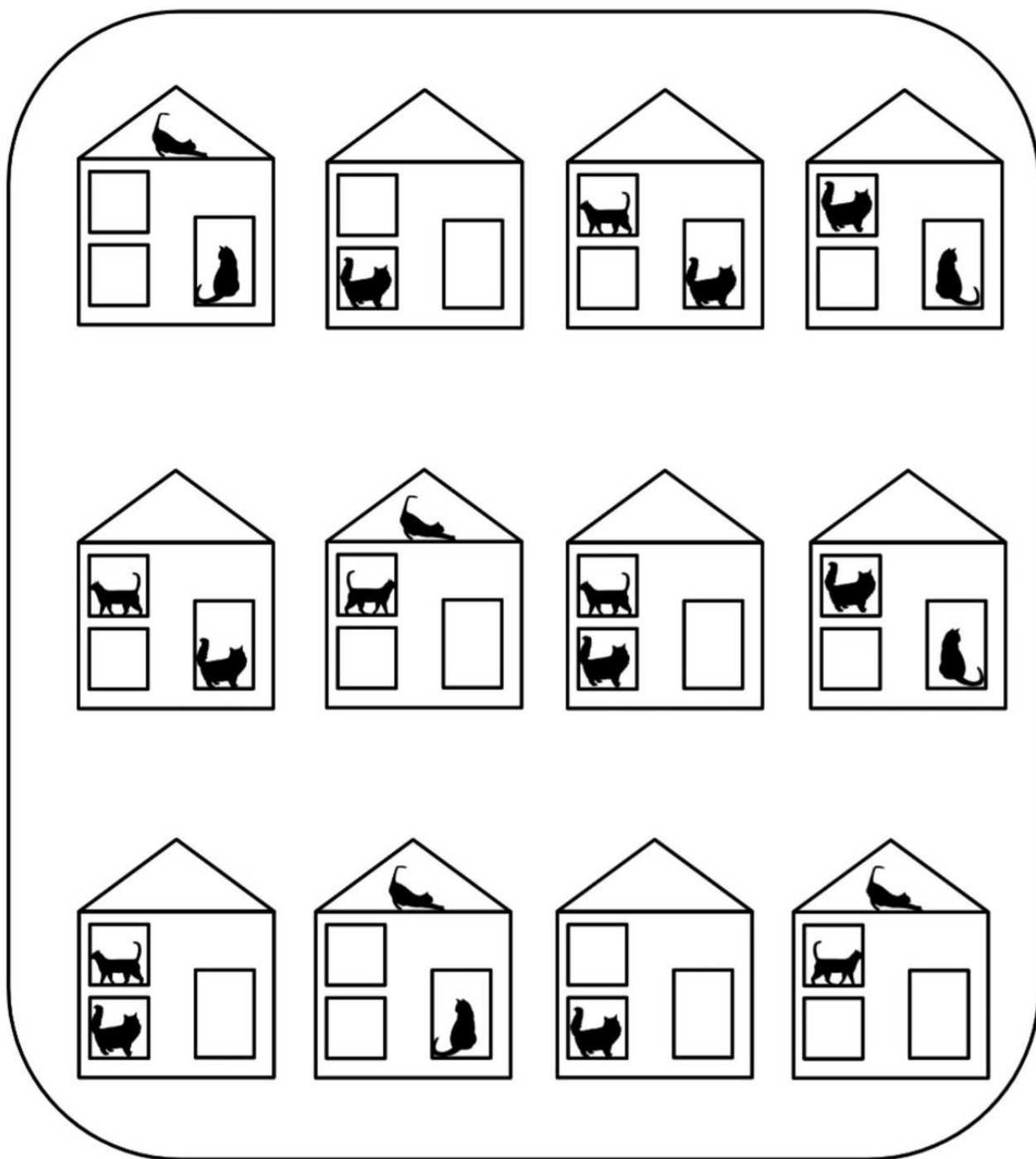
Následky ve škole:

záměny písmen lišících se detailem – m x n, k x h; záměny číslic, operačních znaků v matematice; rozlišování pravo-levého postavení u písmen – b, d; pomalejší osvojování písmen; potíže v matematice; později problémy v naukových předmětech – např. práce s mapou apod.; obtíže udržet pozornost na čtený text; přeskakování řádků, částí slov; inverze v pořadí písmen – od x do aj.

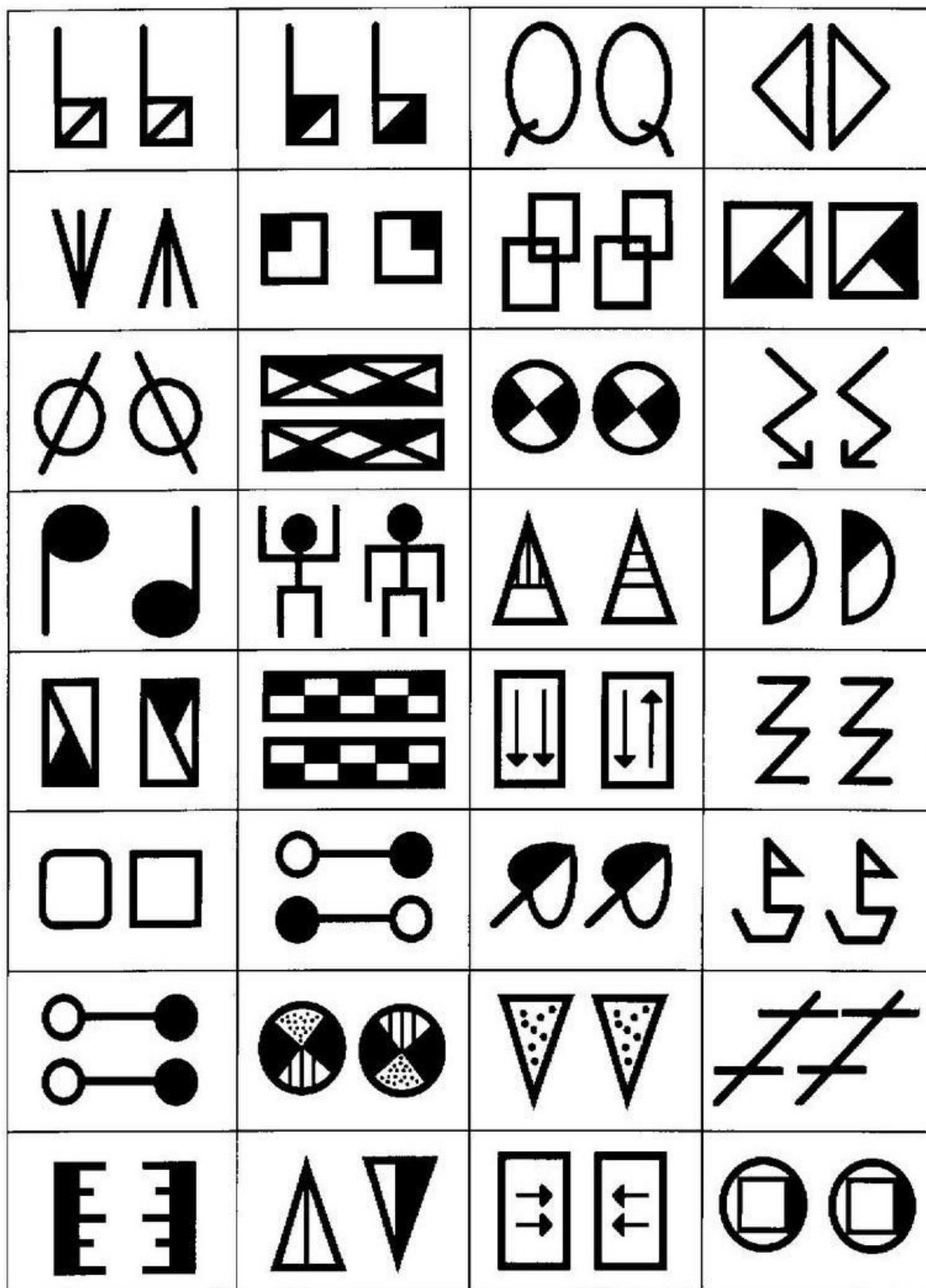
Co sledovat:

rozpoznání odstínu barev a jejich pojmenování; najde tvar na pozadí; rozliší obrázky lišící se detailem, lišící se horizontální nebo vertikální polohou; poskládá obrázek z několika částí; doplní chybějící část obrázku; najde stejné obrázky

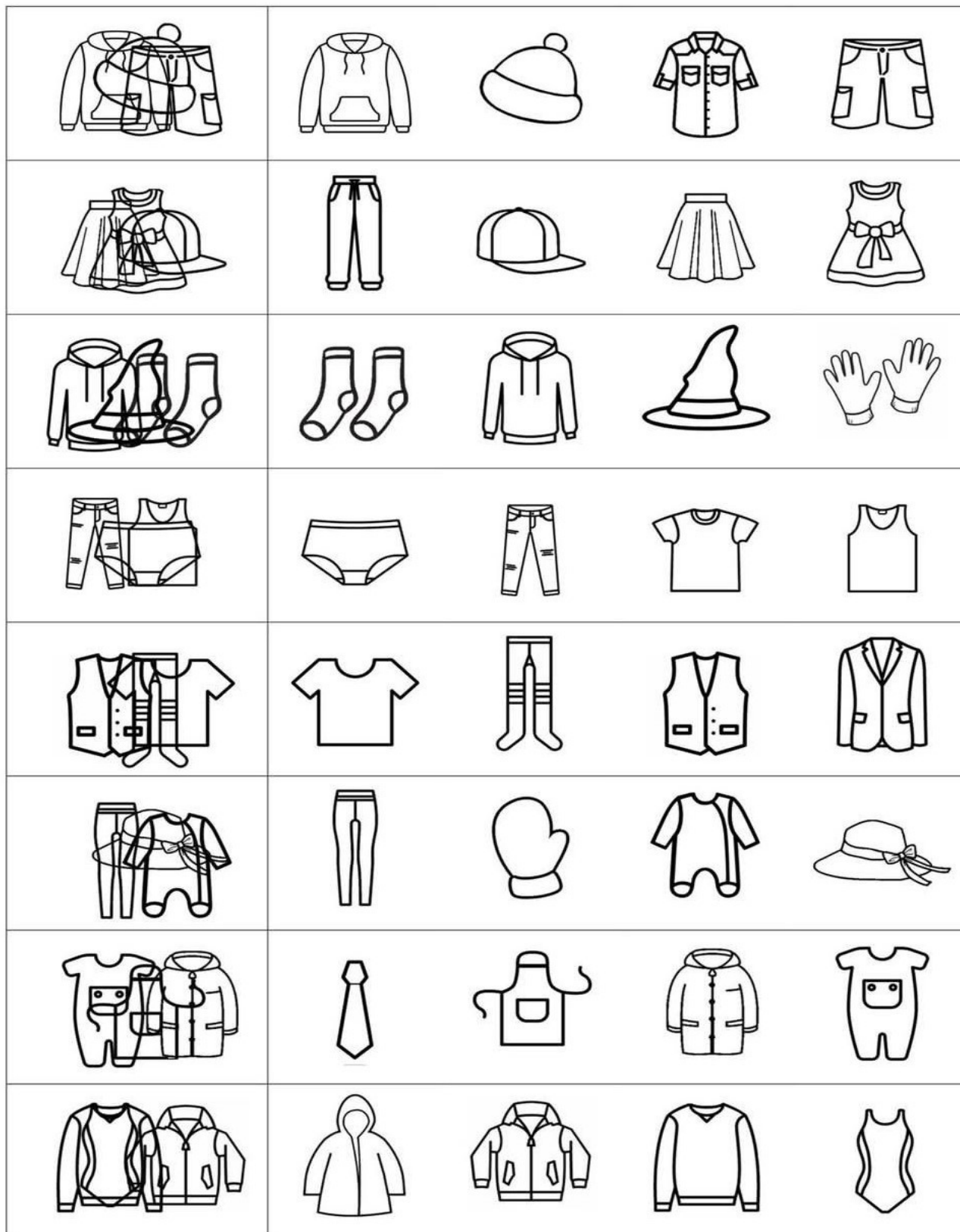
Najdi 2 stejné obrázky a vybarvi je stejnou barvou. Vysvětli proč jsou stejné.

Zakroužkuj obrázky, v kterých se dvojice liší.

Najdi všechny obrázky, které jsou na prvním obrázku v řádku a vybarvi je. Obrázek, který je navíc přeškrtni.

VNÍMÁNÍ PROSTORU A ČASU

Znaky nezralosti:

složitější získávání pohybových dovedností; obtíže při kreslení, hry se stavebnicemi, mozaikami; potíže se sebeobsluhou a samostatností; obtíže při osvojování pojmů označujících prostorové uspořádání; potíže rozlišit časové pojmy – ráno, poledne, večer, dny v týdnu); složité chápání pojmů první a poslední; ztížená schopnost v dodržování posloupnosti úkolů např. při oblékání

Následky ve škole:

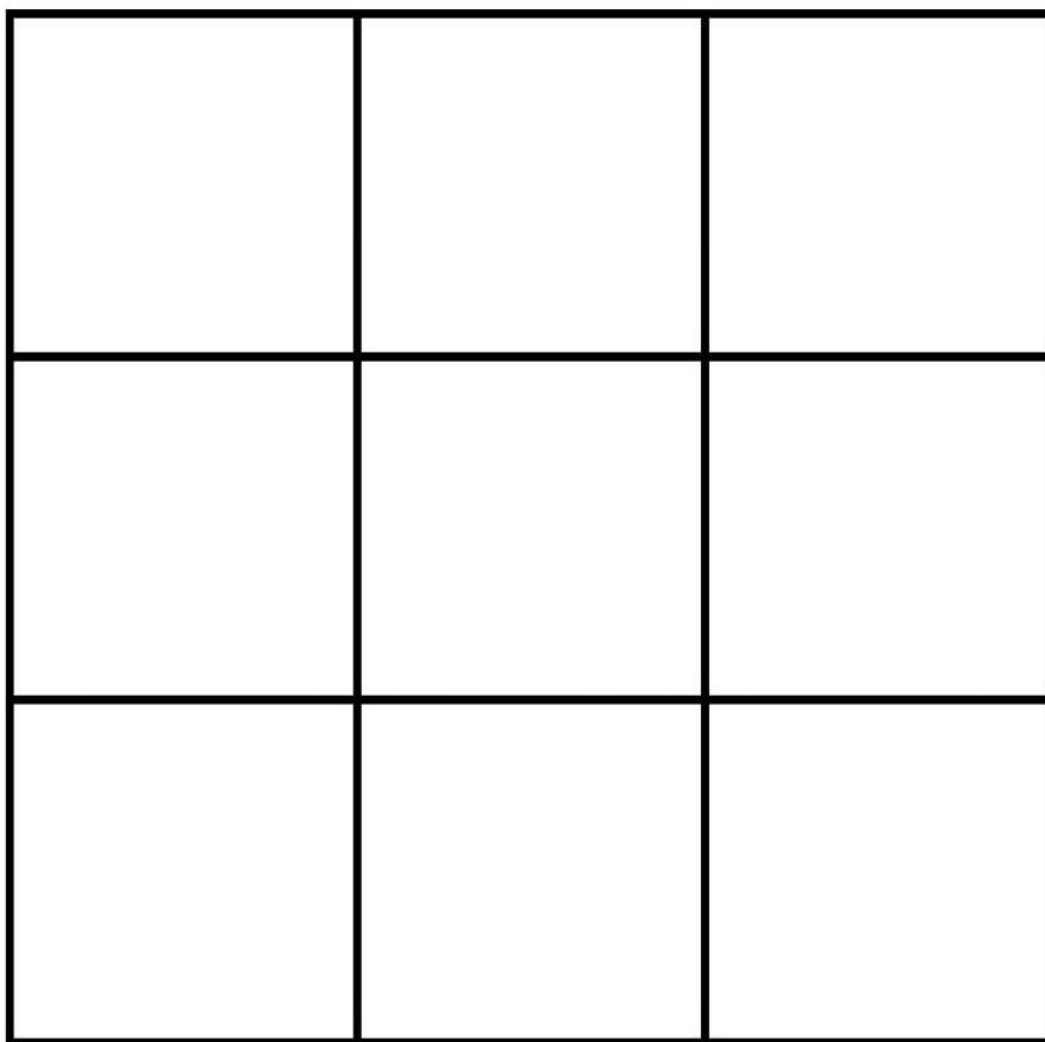
obtížná orientace v prostoru, v textu při čtení i psaní; potíže při psaní – uvědomění si směru vedení čáry; převrácení pořadí číslic, písmen v textu; potíže v matematice i geometrii – vzestupné i sestupné řady; potíže při sportu; orientace v mapách nebo např. v notových zápisech; potíže v rukodělných aktivitách; potíže při osvojování dnů v týdnu, měsíců v roce, ročních období; orientace v hodinách a minutách; problémy hospodaření s časem při učení

Co sledovat:

Rozlišování poloh – nahoře, dole, vpředu, vzadu, vpravo, vlevo na vlastním těle, více kritérií – např. vlevo dole, první, poslední, uprostřed, prostřední, předposlední, hned před, hned za apod.; posloupnost děje – seřazení obrázků, jejich pojmenování; orientace ve dnech v týdnu; charakteristické činnosti a znaky ročních období

KRESLENÝ DIKTÁT

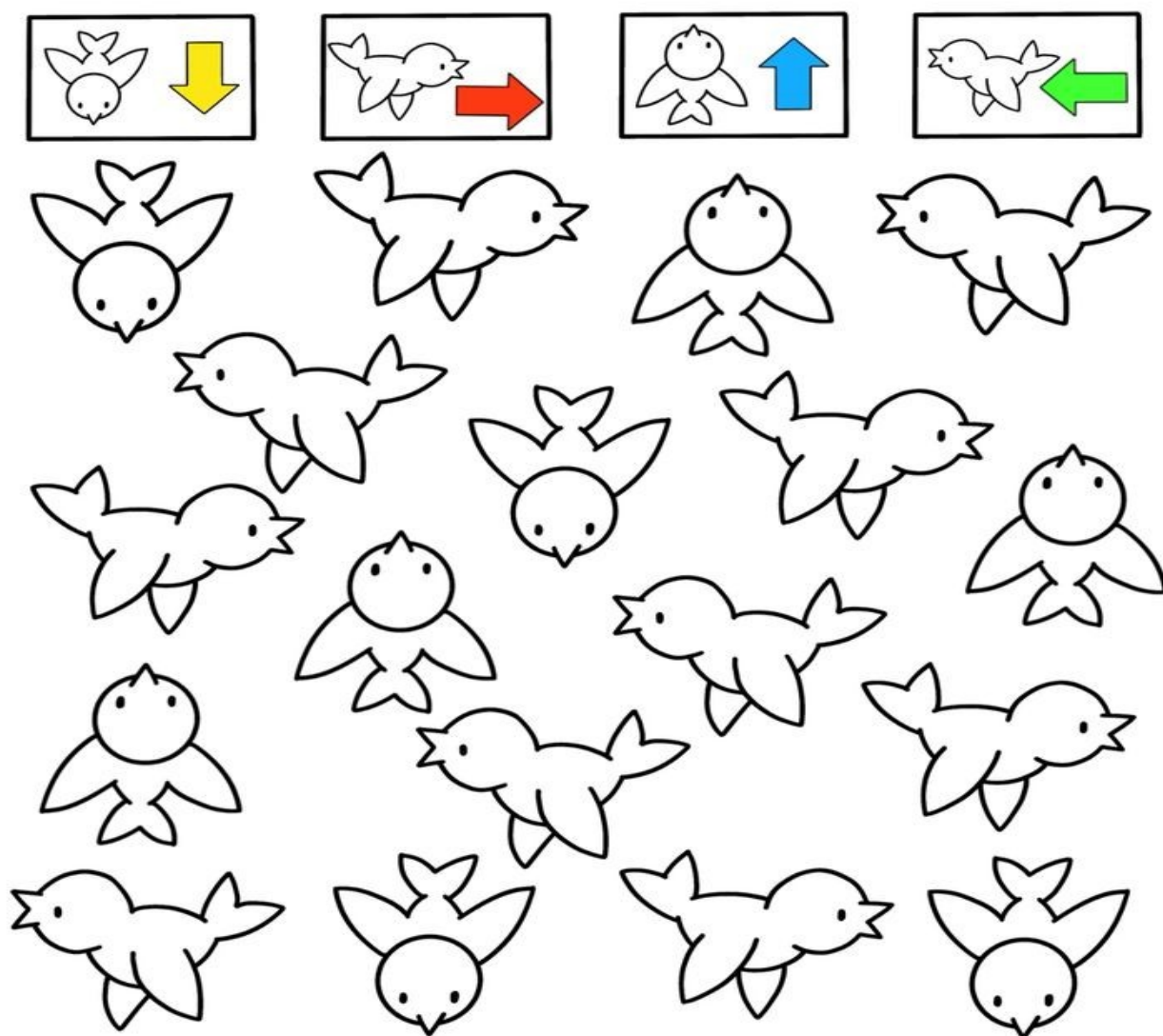
1. V prvním řádku vpravo namaluj srdíčko; 2. V druhém sloupci uprostřed udělej modrý křížek;
3. Do třetího řádku vlevo dokresli oranžový smileík; 4. Vlevo od křížku bude namalovaný žlutý trojúhelník; 5. Pod srdíčko domaluj barevnou kytku; 6. Nad žlutý trojúhelník udělej zelený kruh;
7. Pod barevnou kytkou bude modrý čtverec; 8. Vpravo od smileíka nakresli 5 černých čárek;
9. Mezi kruh a srdíčko umísti 3 hnědé puntíky.

V pokoji je nepořádek, pomoz nám najít věci umístěné v horní části obrázku. Jednotlivé věci pojmenuj, řekni, kde je na obrázku najdeš – využij pojmy nad, pod, před apod. Možno použít také návodných otázek – Co je mezi kytkou a sešitem apod., ale nejen to. Povídejte si, co je vidět na obrázku, pojmenujte, najděte první a poslední hlásku, s čím si dítě rádo hraje. Rozvíjíte pak více oblastí naráz.

Vybarvi ptáčky podle toho, kterým směrem letí – dolů, doprava, nahoru, doleva. Dítě nejen vybarví, ale je potřeba, aby také pojmenovalo, který ptáček kam letí. Mělo by znát pojmenování, pokud nezná, je možné na začátku pojmenovat rodičem, dále by již mělo vědět samo.

ZÁKLADNÍ MATEMATICKÉ PŘEDSTAVY

Často jsou ovlivněny nezralostí v jiných oblastech – např. Grafomotorika – rýsování; zrakové vnímání – záměna matematických symbolů; sluchové vnímání – chápání instrukcí aj.

Znaky nezralosti:

obtíže při chápání pojmů – stejně, více, méně; osvojování číselné řady; vynechávání čísel; nepřesné určování počtu; potíže s vytvářením skupiny o daném počtu prvků; nutnost odpočítávat pomocí prstů

Následky ve škole:

problémy s chápáním pojmu přirozeného čísla; potíže se zápisem, čtením čísel a orientací v číselné řadě; obtíže v základních početních operacích – od základního sčítání a odčítání, po násobení a dělení; potíže s řešením slovních úloh; potíže s přechodem k abstraktnímu myšlení bez nutného získání základních matematických dovedností

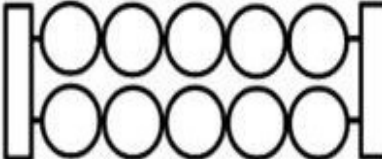
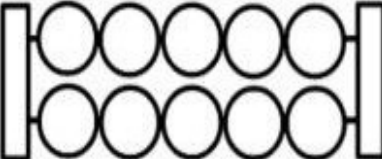
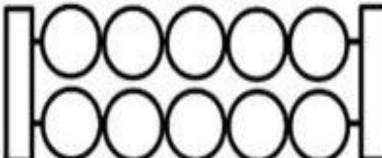
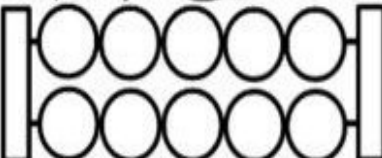
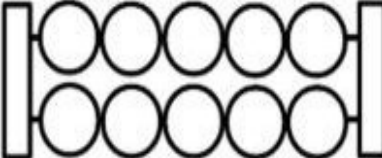
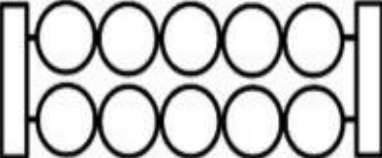
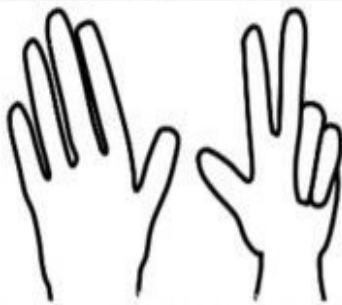
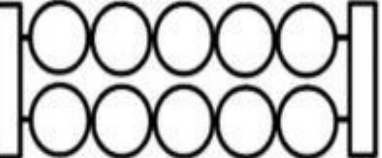
Co sledovat:

porovnávání – určení stejného počtu; rozlišování méně x více x stejně (také při odlišné velikosti a uspořádání prvků; vytvoření řad s předměty o jednu více a o jednu méně; seřazení prvků podle velikosti; pojmenování velikostí – nejmenší, největší, prostřední; rozpoznání nepatřícího prvku; třídění podle kritérií (např. vyber některé velké kruhy a všechny modré čtverce); vyjmenování číselné řady podle určení; určování stanoveného množství; rozpoznávání a pojmenování základních geometrických tvarů

Pojmenuj tvary na obrázku, pastelkou dokresli tvary podle toho, jak mají být správně za sebou.

Na počítadle pod rukou vybarvi tolik kuliček, kolik ukazují prsty nad počítadlem. Zkus stejný počet ukázat na svých prstech, řekni kolik prstů obrázek ukazuje. Na kterém obrázku je nejvíce prstů, na kterém nejméně.

SOCIÁLNÍ DOVEDNOSTI

Znaky nezralosti, co sledovat:

nezvládá odloučení od rodičů; potíže v komunikaci; menší porozumění gestům; potíže v navazování kontaktů; ztížená adaptace na nové prostředí; snížená schopnost sebeovládání a schopnosti se přizpůsobovat; nedokáže se vyrovnat s nezdarem – prohrou

Následky ve škole:

Škola je nové prostředí, mnoho nových lidí, vyžaduje samostatnost. Navazování kontaktů a komunikace se spolužáky je na denním pořádku, dítě se potřebuje umět přizpůsobit.

Jak vyzkoušet – sledujte jak reaguje dítě na neznámé prostředí, jestli je schopno i bez vaší pomoci navazovat kontakty. Nenechávejte dítě vyhrát v deskových hrách, zkuste vystavit dítě změnám, zda je schopno se přizpůsobit apod.

PRÁCESCHOPNOST, POZORNOST

Znaky nezralosti:

nepozornost; časté střídání činností; snadná unavitelnost; povrchní záměrná pozornost; zájem pouze o hru; není schopen pracovat v kolektivu; pracovně pomalejší; nedokáže pracovat v klidu, ani relativně krátkou dobu; nesamostatnost při práci; výrazněji pomalé tempo

Následky ve škole:

Vše ovlivňuje schopnost učení ve škole. Dítě se nedokáže ovládat, vyrušuje, má problém se soustředit.

Vyzkoušet můžete při práci na předchozích pracovních listech.

SEBEOBSLUHA A SAMOSTATNOST

Znaky nezralosti:

potíže se včasnou návštěvou WC; nutná pomoc s osobní hygienou – použití WC, mytí rukou, použití kapesníku; oblékání a péče o vlastní věci – poznat svoje oblečení, oblékání a svlékání; uložení věcí na místo kam patří; stolování – nachystat si věci, po dobu jídla v klidu sedět a chovat se slušně, samostatně jíst lžící a příborem, úklid po jídle (odnos nádobí, setření stolu)

Následky ve škole:

Dítě očekává pomoc, které se mu nemusí dostat. Objevuje se pocity selhání, beznaděje, méněcennosti, strachu. Omezuje to jeho sebevědomí a ztěžuje orientaci v novém prostředí a schopnost adaptace na veškeré situace s tím spojené. Dochází k opoždění, následným ztrátám času, které má mít dítě určeno k výuce.

Zdroje:

Bednářová, J., Šmardová, V.: Školní zralost. Co by mělo umět dítě před vstupem do školy. Brno, Computer Press, a.s. 2010.

Bednářová, J., Šmardová, V.: Diagnostika dítěte předškolního věku. Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let. Brno, Edika, 2015.

různé pracovní listy z <https://cz.pinterest.com/> - Kuliferda, Předškolák aj.

Moje samotná praxe jako učitelky MŠ v předškolním ročníku, speciálního pedagoga

hlidatko.cz